

## Podstawowe zasady sporządzania łańcuchów samorządowych.

Łańcuch jest atrybutem władzy: wójta, burmistrza, prezydenta miasta, przewodniczącego rady gminy (miejskiej), starosty lub marszałka województwa.

Zaleca się używanie nazwy tego atrybutu, jako nazwy własnej, a więc pisanej wielkimi literami – **np. Łańcuch Prezydenta Miasta...**

Łańcuch, mający charakter współkonstyтуujący sprawowaną godność, to insygnium, które musi zawierać najważniejszy, a zarazem i najdostojniejszy znak jednostki samorządowej, czyli jej herb. Należy podjąć starania by znak ten, wyrażający daną społeczność, miał wizerunek wzorcowo zrealizowany, o wysokim poziomie artystycznym, a jednocześnie zgodnym ze sztuką heraldyczną. Herb powinien być główną ozdobą łańcucha, jego klejnotem. Wymaga to wyjątkowej staranności w opracowaniu plastycznym zawieszenia.

Na ogół praktykuje się przedstawienie herbu według przyjętego wzoru wraz z barwami (emalia), na rozbudowanym kartuszu. Może to oczywiście być także tylko forma plastyczna, medalierska, winien to być jednak rzeczywiście klejnot, czyli cały wysiłek projektanta powinien być skierowany na odpowiednie wyeksponowanie herbu i jego odpowiednią oprawę.

Orzeł Biały na atrybucie władzy przedstawiciela samorządu może oczywiście być użyty, ale raczej jako samo godło (bez tarczy herbowej). Proponuje się jego inną stylizację, niż powielenie współczesnej, urzędowej z herbu Rzeczypospolitej. Może to być np. wizerunek Orła Białego odnoszącego się do jakiegoś okresu historycznego, ważnego w dziejach miasta. Orła Białego występującego w takim charakterze, także jeżeli ma kształt z aktualnego herbu państwa, czego wykluczyć nie można, należy umieścić wyłącznie ponad herbem jednostki samorządu, nigdy poniżej. Jeżeli na łańcuchu miałyby być dwa Orły Białe z dwóch różnych okresów historycznych ważnych dla danej społeczności, to winny znaleźć się na dwu najdostojniejszych ogniwach po klejnocie, czyli po jego obu bokach, skosem nad nim. To miejsce jest tak samo ważne w przypadku projektowania ogniów bez wizerunku Orła Białego; wówczas należy w tym miejscu umieścić inne najważniejsze symbole, albo wizerunki, np. świętych patronów, założycieli miejscowości, czy innych osób ważnych dla danej społeczności.

Istotna uwaga: nie można do łańcucha, który jest symbolicznym insygnium, stosować przywieszek z nazwą funkcji osoby go używającej. Jest to niedopuszczalne!

Znak sam przez się powinien być czytelny. Łańcuchów rektorskich czy sędziowskich nikt nie podpisuje. Nie podpisuje się także godeł czy wizerunków na ogniwach, a postaci świętych należy przedstawiać zgodnie z kanonem ikonograficznym, z przysługującymi im atrybutami.

Ogniwa łańcucha w kształcie medalionów mogą zawierać dodatkowe wyobrażenia, mające istotny związek z jednostką samorządu terytorialnego, jak wspomniane wizerunki patronów czy założycieli, ale także przedstawienia charakterystycznych budowli, z których miejscowość jest znana, lub którymi się szczyci, godła cechowe, itp. Data założenia miejscowości, czy też data potwierdzenia praw miejskich, jako najważniejsze w całej historii miejscowości mogą oczywiście być także umieszczone, można jeszcze dodać stosowną sentencję, dawną lub dobraną współcześnie.

Interesujące efekty można osiągnąć wykorzystując przy projektowaniu motywy zdobnictwa regionalnego. Zawsze jednak należy pamiętać, aby oryginalnie rozwiązane ogniwa łańcucha nie zdominowały swym wyrazem plastycznym najważniejszego jego elementu, czyli zawieszenia z herbem jednostki.

Na odwrotnej stronie poszczególnych ogniw łańcucha, wskazane jest grawerowanie nazwisk kolejnych osób pełniących daną funkcję, wraz z datami jej pełnienia. Dziś, przy powszechnym użyciu techniki laserowej, nie jest to problemem, jednakże bardziej szlachetny w swym wyrazie jest grawerunek ręczny, rylcem złotniczym. Po latach, po wyczerpaniu miejsc na te informacje, następne pokolenia sporządzą nowy łańcuch, zachowując oczywiście poprzedni jako szacowną pamiątkę przeszłości.

Nie mniej ważne od samego łańcucha, jest jego odpowiednie, umiejętne manifestowanie przez osobę, która w nim występuje, dlatego w projekcie technicznym winno się przewidzieć takie łączenie ogniw, by łańcuch założony na ramiona tworzył na piersi i plecach regularne, możliwie szerokie półkole.

Dla podtrzymania łańcucha w tej pozycji, na spodzie ogniw przypadających na ramionach umieszcza się dwa małe haczyki, które zakładający zaczepia o niciane pętelki wszyte w szwy obu ramion ubioru, na którym łańcuch ma być noszony, blisko miejsca wszycia kuli rękawów. Jest to zabieg zapewniający zawsze należyłą prezentację insygnium.

Ewentualnie można połączyć poprzecznie łańcuch dodatkowym łańcuszkiem, o drobnych, ale mocnych ogniwach. Zakładając łańcuch na szyję, zawiesza się go na tym łańcuszku, co spowoduje w miarę równomierne opadanie przedniej części łańcucha na piersi, a tylnej – na plecy.

Do przenoszenia, a zarazem przechowywania łańcucha, należy wykonać specjalną kasetę takich rozmiarów, by Łańcuch był w niej swobodnie rozłożony, najlepiej w odpowiednim zagłębieniu dostosowanym do jego układu, podobnie, jak to ma miejsce w etui dla biżuterii. Kasetę winna być zamykana na zamki o odrębnych kluczach, którymi dysponują wyznaczone osoby.

Uchwała o wprowadzeniu Łańcucha winna zawierać dwa załączniki: 1/ wizerunek całego łańcucha oraz jego poszczególnych ogniw; 2/ ceremoniał z wyszczególnieniem okoliczności używania łańcucha, opisem jego roli jako znaku stanowiącego przy każdorazowym objęciu funkcji przez daną osobę oraz podaniem stałego, godnego miejsca przechowywania. Jest to istotne, jako że znak ten ma sens, o ile rozumiane jest jego symboliczne znaczenie. Dlatego należy sprecyzować kto, i w którym momencie wręcza go osobie obejmującej funkcję po raz pierwszy, i że dopiero założenie łańcucha i złożenie podpisu na akcie objęcia urzędowania, wprowadza tę osobę na urząd.

Samorządy gminne obecnie dość powszechnie uchwalają sporządzenie łańcuchów nie tylko dla wójtów, burmistrzów, czy prezydentów miast, ale także dla przewodniczących rad gminy miejskich. W takim przypadku powyższe zasady obowiązują i przy projektowaniu łańcucha dla przewodniczącego rady. O ile samorząd decyduje się na wprowadzenie łańcuchów tego samego wzoru, należy rozróżnić je kolorem metalu, przy czym należy pamiętać, że dla wójta, (burmistrza, prezydenta miasta) łańcuch winien być w kolorze złota, a dla przewodniczącego rady w kolorze srebra.

Jeżeli podobnie zamierza postąpić samorząd powiatowy lub wojewódzki, to łańcuch winien być wykonany tylko dla starosty lub tylko dla marszałka i wówczas kolor metalu nie jest istotny, natomiast przewodniczącemu rady powiatu oraz przewodniczącemu sejmiku województwa, jako spadkobiercom tradycji marszałków sejmików ziemskich, winna przysługiwać łaska. Dobór elementów łańcucha starosty lub marszałka winien oczywiście odzwierciedlać tradycje powiatu lub województwa, co najłatwiej przedstawić poprzez zestaw herbów gmin lub powiatów. Wszystkie herby muszą oczywiście wcześniej uzyskać pozytywną opinię ministra właściwego ds. administracji.

Dodatkowe informacje:

Grzegorz Latos, sekretarz Komisji Heraldycznej  
tel. (+48) 22 245 58 85

e-mail: grzegorz.latos@mac.gov.pl